

ОЦІНКА СОРТІВ ОЗИМОГО РІПАКУ ЗА РІЗНИХ ПОПЕРЕДНИКІВ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

¹РОЗОВА Л.В., канд. с-г. наук.,

²ПОКОПЦЕВА Л.А., канд. с-г. наук.

*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*

¹e-mail: lidia.rozova@tsatu.edu.ua

²e-mail: pokoptseva0302@gmail.com

Ріпак – одна із найважливіших олійних культур, продукти якого широко використовуються у багатьох галузях промисловості і сільського господарства. Згідно статистичних даних в Україні посівні площі ріпаку озимого станом на 2020 р. становили 1085,1 тис. га, з них у Запорізькій області – 99,9 тис. га [1].

Незважаючи на сприятливі ґрунтово-кліматичні умови вирощування та зростаючий попит на насіння ріпаку, урожайність його не відповідає потенціальним можливостям. Погіршення фітосанітарного стану агроценозу ріпаку відбувається внаслідок недотримання науково-обґрунтованих сівозмін, зниження доз внесення органічних і мінеральних добрив, зменшення застосування засобів захисту рослин [2, 3].

У зв'язку з цим удосконалення окремих елементів в технології вирощування ріпаку, зокрема оцінка продуктивності культури за різних попередників є надзвичайно актуальним. Дослідження щодо встановлення чисельності шкідливих організмів у посівах ріпаку озимого за різних попередників також викликає зацікавленість.

Польові досліді проводили протягом 2019 – 2020 рр. у фермерському господарстві (ФГ) «Вітязь» Якимівського району, Запорізької області. Ґрунтово-кліматична зона – нестійкого зволоження. Ґрунт дослідного поля – темно – каштановий. У досліді використовували гібриди озимого ріпаку Верітас та Харнет. Площа дослідної ділянки – 4,0 га (по 1 га кожного гібриду ріпаку озимого посіяних за різних попередників – чорний пар та озима пшениця). Норму висіву насіння становила 500 тис. насінин на гектар. Перед сівбою насіння протруювали препаратом Круїзер OSR 322 FS, TH (15,0 л/т). Глибина загортання насіння – 5 см.

У період вегетації у посівах ріпаку озимого спостерігалось слабе заселення шкідниками, види яких у різних фазах розвитку рослин наведено в табл. Чисельність шкідливих видів та розвиток хвороб у посівах озимого ріпаку знаходився на низькому рівні.

У період досягання насіння ріпаку озимого було проведено збирання врожаю прямим комбайнуванням. Збирання почалося рано, було дуже затяжним, так як посіви відзначалися нерівномірним дозріванням. Несприятливі погодні умови (сильні дощі) знищили частину посівів. Половина врожаю була побита градом, таким чином господарство понесло суттєві втрати врожаю.

Таблиця 1.

Шкідливий ентомокомплекс ріпаку озимого залежно від фази розвитку рослин

Фази розвитку	Шкідники
Сходи – чотири справжніх листки	Личинки пластинчастовусих, коваликів, блішок, гусениці совок
Формування розетки - стеблування	Хрестоцвіті блішки, листоїди, прихованохоботники
Бутонізація - цвітіння	Ріпаковий квіткоїд, капустяна попелиця, насіннєвий прихованохоботник, оленка волохата
Утворення насіння - дозрівання	Капустяна попелиця, насіннєвий прихованохоботник

На рис. 1 зазначена врожайність гібриду Верітас. Так, після попередника озимий пар вона становила 25 ц/га, а після озимої пшениці – 19 ц/га. Інший гібрид Харнет виявився більш врожайний, при цьому після чорного пару також було зібрано дещо більше насіння (29 ц/га) ніж після озимої пшениці (21 ц/га).

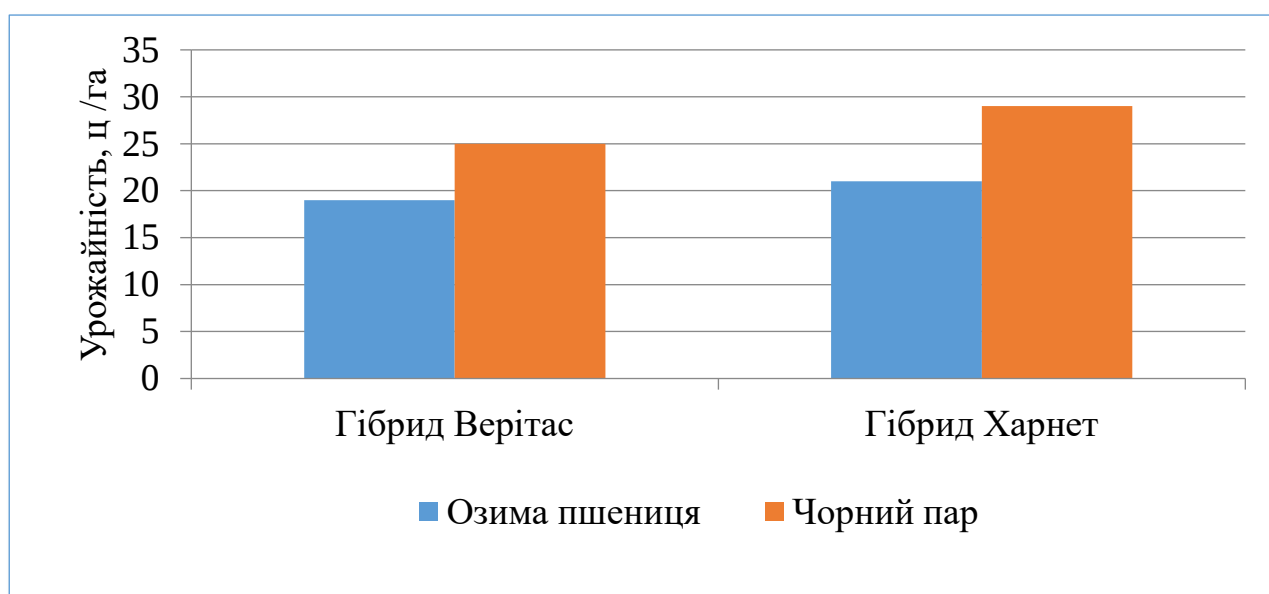

Рис 1. Урожайність ріпаку озимого залежно від попередника (2020 р.)

Отже, за результатами досліджень визначено видовий склад шкідливих організмів у посівах озимого ріпаку. Встановлено, що протруювання насіння знижувало шкідливу дію хвороб та шкідників на рослини ріпаку. Порівняльна оцінка двох гібридів Верітас та Харнет виявила, що останній є більш врожайним, при цьому на обох гібридах після чорного пару урожайність була дещо вищою ніж після пшениці озимої.

Література:

1. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Коковіхін С.В., Донець А.О., Шаталова В.В. Економічні та енергетичні аспекти оптимізації технології вирощування ріпаку озимого в умовах Південного Степу України. Таврійський науковий вісник. 2012. Вип. 82. С. 51–58.

3. Кузьменко Н.В., Красиловець Ю.Г., Литвинов А.Є., Станкевич С.В. Хімічний захист ріпаку ярого від шкідників і хвороб. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2012. № 1. С. 25 – 29.

ВПЛИВ ЗМІНИ КЛІМАТУ НА АГРОНОМІЧНІ КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ПОЛИВНИХ ВОД

ЧОРНИЙ С.Г., д. с.-г. наук, проф.

ІСАЄВА В.В., аспірантка

Миколаївський національний аграрний університет

e-mail: s.g.chornyy@gmail.com

Аналіз даних метеорологічних спостережень в північно-західних і південно-західних регіонах України показав, що в XX та початку XXI ст. відбулися зміни клімату, які вплинули на водні ресурси басейну Південного Бугу, а саме: підвищення середньорічної приземної температури у верхів'ї та в середній частині басейну до $0,9 \pm 0,2$ °C/100 років, а в нижній частині басейну лише на $0,4 \pm 0,1$ °C/100 років; зниження амплітуди сезонного ходу температури: значне потепління в зимові та весняні місяці до $\sim 1,0$ °C/100 років, і незначне потепління в літні місяці. Ці процеси супроводжуються аридизацією кліматичних умов в теплий період року (зменшення кількості атмосферних опадів). Такі регіональні зміни клімату через збільшення випаровування при підвищенні приземної температури та зменшенні кількості атмосферних опадів, особливо у верхів'ї та в середній частині басейну стали причиною зменшення водності Південного Бугу. Поступова зміна клімату в басейні річки Південний Буг в сторону потеплення приводить до зменшення обсягу її стоку та зростання мінералізації річкової води (приблизно до 1000 мг/дм³ і більше) (Хохлов, Єрмоленко, 2013).

Але окрім просторових закономірностей на хімічний склад вод впливає водність конкретного року. В посушливі періоди зростає випаровування з поверхні водойм, що приводить до збільшення концентрації солей та погіршення агрономічних критеріїв поливної води. В цьому сенсі гідрологічна ситуація 2020 року в басейні Південного Бугу була екстремальною. Осінь 2019-го була сухою, а метеорологічна зима з традиційними морозами, снігом та промерзанням ґрунту вперше за період спостережень (120 років) так і не настала, а, тому були відсутні умови для формування весняного водопілля. За даними Українського гідрометеорологічного центру (2020), вже у квітні в басейні Південного Бугу спостерігалась гідрологічна посуха. За визначенням Всесвітньої метеорологічної організації «гідрологічна посуха це достатньо тривалий аномальний період сухої погоди, який спричиняє дефіцит води через зменшення стоку (нижче